

Tisdagen den 3 februari

Kl. 15.00

*Om skydd för det
svenska fisket längs
ostkusten*

§ 1 Justerades protokollet för den 23 januari.

§ 2 Om skydd för det svenska fisket längs ostkusten

Herr jordbruksministern LUNDKVIST erhöll ordet för att besvara herr Nordgrens (m) den 12 januari anmälda fråga, 1975/76:164, och anförde:

Herr talman! Herr Nordgren har med anledning av att östtyska fiskefartyg bedriver fiske utanför Hälsinglands och Gästriklands kuster frågat om jag ämnar vidta åtgärder för att skydda det svenska fisket längs ostkusten.

Kustbevakningen, som svarar för övervakningen av den svenska fiskegränsen, har sedan början av december observerat östtyska trålare i södra Bottenhavet och norra Östersjön. De fartyg som iakttagits har fiskat utanför den svenska fiskegränsen och några överträdelser av fiskezonsbestämmelserna har kustbevakningen alltså inte kunnat konstatera. Inte heller har kustbevakningen kunnat avgöra om det rör sig om s. k. industrifiske, dvs. fiske för fiskmjölstillverkning.

Från den 1 januari 1976 har den utvidgade svenska fiskezonen längs ostkusten fått full effekt, sedan övergångstiden för utländska fiskare i huvudsak löpt ut. Kustbevakningen har därför skärpt övervakningen av fiskegränsen väsentligt. Den skärpta övervakningen kommer att fortsätta tills vidare.

Möjligheterna att skydda ostkustfisket har förbättrats genom fiskerikonventionen för Östersjön som trätt i kraft 1974. Inom ramen för den konventionen har fiskeregler för bl. a. torsk och rödspätta redan införts. Fiskerikommissionen för Östersjön kommer att sammanträda hösten 1976 för att bl. a. besluta om regler för sill/strömming och skarpsill. Dessa regler kan komma att innebära fångstbegränsningar i syfte att skydda Östersjöns fiskbestånd från överfiskning.

Den svenska delegationen i fiskerikommissionen för Östersjön kommer att instrueras att med kraft verka för de åtgärder som behövs för att skydda de för ostkustfiskarna viktiga fiskbestånden i Östersjön.

Herr NORDGREN (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min fråga. Jag noterar med tillfredsställelse att statsrådet är positivt inställt och beredd att medverka till att den svenska delegationen i fiskerikommissionen instrueras att försöka bevaka ärendet på bästa sätt. Jag vill däremot beklaga att sammanträdet med kommissionen inte kan äga rum förrän kommande höst.

*Om skydd för det
svenska fisket längs
ostkusten*

Frågan är, som statsrådet mycket riktigt påpekar, föranledd av att svenska fiskare, och även kustbevakningen, konstaterat att den östtyska fiskeflottan med ca 30–40 fartyg uppehållit sig utanför Hälsinglands och Gästriklands kuster. De opererade vid jultid utanför Ljusne, litet senare utanför Söderhamn och på nyåret utanför Hornslandet i Hudiksvalls skärgård m. fl. platser. De östtyska trålarna har iakttagits såväl utanför som innanför den nya 12-milsgränsen; i varje fall enligt de svenska fiskarnas utsago. Däremot kan man inte bevisa att de fiskat innanför 12-milsgränsen. Men de har uppehållit sig en ganska stor sträcka innanför. Så långt är uppgifterna riktiga.

Det tråkiga är också det sätt de bedriver fiske på. De tar inte bara viss fisk, t. ex. strömming, utan de "dammsuger" praktiskt taget hela vatten med sina finmaskiga trålar; trålar som de svenska fiskarna inte använder. Enligt våra fiskares utsago fanns det t. ex. vid en fångstplats som de betraktar som sin praktiskt taget ingen fisk alls kvar när hälsingefiskarna kom ut för att försöka fiska där efter nyår. Det finns bevisligen risk för att den form av fiske som de östtyska trålarna bedriver kan skada återväxten allvarligt. Bottenhavet är inte så stort att man kan räkna med tillväxt om s. k. industrifiske – jag skulle vilja kalla det rovfiske – får fortsätta. Vi i Hälsingland och Gästrikland tycker att våra fiskare har ett så hårt och strävsamt yrke att de är värda att få skapliga fångster och att också konsumenterna i Sverige bör ha möjlighet att få den fisk som våra fiskare brukar kunna bjuda.

Det finns alltså all anledning att herr statsrådet och regeringen eller fiskerikommissionen för Östersjön allvarligt tar upp dessa frågor och försöker begränsa fisket från utländska fiskefartyg. Vissa begränsningar har gjorts i Nordsjön och detsamma borde kunna ske på den här sidan av Sverige. Jag är medveten om att enligt de nya bestämmelserna får främmande fiskefartyg fiska utanför zongränsen, dock icke innanför. Det vore önskvärt att regeringen tog initiativet till att på ett effektivare sätt skydda de svenska fiskarna och fiskbeståndet i Bottenhavet t. ex. genom att ytterligare flytta ut gränsen, så att Bottenhavet delas mellan Finland och Sverige, eller på diplomatisk väg försöka komma till en uppgörelse om att s. k. industrifiske förbjuds.

Herr jordbruksministern LUNDKVIST:

Herr talman! Jag är också medveten om att man iakttagit fartyg innanför gränsen, men enligt kustbevakningen har man icke belägg för att fiske förekommit innanför gränsen. Man måste ta med i beräkningen att ett fartyg kan behöva söka sig närmare land på grund av t. ex. dåligt väder.

Anledningen till att kommissionen inte sammanträder förrän i höst är att det tarvas ett ordentligt förberedelsearbete för att sammanträdet skall ge det utbyte som alla hoppas på och där vår ambition kommer att vara att få till stånd en diskussion kring fiskbeståndet i Östersjön så att det verkligen bevaras. Generellt gäller för Sveriges inställning i fiskefrågor att vi strävar efter att skydda fiskbestånden och, naturligtvis,

att se till att de svenska fiskarna får rätt till sin andel, alltså rätt till skydd för det fiske som de bedriver. Detta kommer att vara vår ambition.

Herr NORDGREN (m):

Herr talman! Jag noterar med stor tillfredsställelse vad statsrådet här säger och tycker att det är riktiga åtgärder. Men jag beklagar som sagt att ingenting kan ske tidigare.

Frågan är om man inte möjligen skulle kunna göra någonting på diplomatisk väg för att påskynda kommissionens sammanträde och på det sättet skapa bättre förståelse för ett rätt bedrivet fiske – icke rovfiske.

Det är inte bevisat att industrifiske förekommit, sade statsrådet. Det kanske inte är bevisat, för kustbevakningen har väl inte varit ombord på de utländska fartygen, men faktum är att både kustbevakningen och svenska fiskare har iakttagit ganska stora moderfartyg tillsammans med trålarna. I moderfartygen torde man på ett eller annat sätt behandla den fisk som överflyttas dit från trålarna. Eftersom fartygen kan ligga ute så pass länge som de tydligen gjort måste det vara fråga om någon form av industrifiske, och det tycker jag borde förbjudas i ett så litet hav som Bottenhavet.

Herr jordbruksministern LUNDKVIST:

Herr talman! Det är just den typen av frågor som skall behandlas vid den överläggning som kommer till stånd i höst. Tidpunkten har vi inga utsikter att ändra på: alla Östersjöstaterna är involverade i förberedelsearbetet och det måste, som jag redan sagt, bedrivas på ett sådant sätt att man verkligen får ett underlag för de åtgärder som vi från svensk sida önskar skall bli resultatet av sammankomsten.

Sedan kan jag väl få nämna att frågan redan berörts i samtal på diplomatisk nivå.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3 Om broilerproduktionens villkor

Herr jordbruksministern LUNDKVIST erhöll ordet för att besvara herr *Wachtmeisters* i Staffanstorp (m) den 13 januari anmälda fråga, 1975/76:168, och anförde:

Herr talman! Herr Wachtmeister i Staffanstorp har frågat mig om jag avser att vidtaga några åtgärder med anledning av den kris som broilerbranschen råkat i genom den kraftiga subventionen av nötkött och fläsk.

Regeringen uppdrog i juli 1975 åt statens jordbruksnämnd och statens pris- och kartellnämnd att redovisa de praktiska erfarenheterna av subventioneringen och prisstoppet på s. k. baslivsmedel. Ämbetsverken lämnade en sådan redovisning under hösten 1975.

Tisdagen den
3 februari 1976

Om broilerproduktionens villkor

Av den framgår bl. a. att konsumtionen av broiler fortsatt att öka under åren 1973–1975, trots att prisstopp och subventionering infördes i fråga om nötkött och fläsk år 1973.

Jag vill vidare påpeka att de av jordbruksprisregleringen föranledda prishöjningarna för nötkött och fläsk fick slå igenom i konsumentpriserna till 50 % den 1 januari 1975 och fullt ut den 1 juli 1975 och den 1 januari 1976. Genom dessa prishöjningar har prisrelationen mellan broiler resp. nötkött och fläsk förbättrats till broilerns fördel.

Mot bakgrunden av vad jag nu har sagt finner jag ingen anledning att f. n. vidta några åtgärder till stöd för broilerbranschen.

Herr WACHTMEISTER i Staffanstorp (m):

Herr talman! Jag skall be att få tacka jordbruksministern för svaret.

Snedvridningen i konkurrensförhållandena mellan vissa jordbruksprodukter har hittills skett i fyra steg, varav jordbruksministern nyss nämnde ett par.

Den 1 januari 1973 infördes subventioner i samband med prisstoppet på mjölk, grädde, ost, nötkött, fläsk och charkuterivaror.

Den 1 april 1974 sänktes priset på mjölk, nötkött och fläsk och jordbruket hölls skadeslöst härför över budgeten.

Under 1975 har halva prishöjningen på prisstoppade varor bekostats av statsmedel, som jordbruksministern nyss angav, och resten har tagits ut i form av höjda priser i konsumentledet.

Den 1 januari 1976 höjdes mjölksubventionerna med sex öre, och finansieringen sker genom slopande av subventionerna på grädde, frukt-yoghurt och s. k. mögelost.

Dessa olika subventioner har medfört problem, inte bara för broilerbranschen utan också för fisket, som har haft en konsumtionsminskning. Som en följd av ändringarna när det gäller mejerivarorna har det nu på en stor anläggning där man gör fruktyoghurt varslats om permission för samtliga 41 anställda, och ytterligare 60 personer berörs av de omläggningarna. Det är ganska många branscher, utöver de direkt berörda, som blir lidande av selektiva subventioner.

Det är riktigt, som jordbruksministern säger, att broilerkonsumtionen har ökat trots prisstoppet. Ökningen har varit 8 å 9 % under de två senaste åren. Men jordbruksministern undvek att säga att nötköttproduktionen och fläskproduktionen har ökat betydligt mer – nötköttet ökade 1974–1975 med 19 % och fläsket med 14 %.

Innan prisstoppet infördes var ökningen av broilerkonsumtionen ca 15 %. Det medförde att det nästan var balans mellan produktion och konsumtion, och lagren av fjäderfäkött kunde hållas inom tolerabla handelsgränser, dvs. ca 10 % av årskonsumtionen. Nu har dessa lager sprungit upp till ungefär 16 % av årskonsumtionen och ligger på 5 000 å 6 000 ton. Det är naturligtvis inte lyckligt.

Under den halva minut som återstår av min tid har jag några frågor att ställa:

1. Anser jordbruksministern att selektiva subventioner, som vi nu har, är tillfredsställande från konkurrenssynpunkt?

2. Genom inflationen och det förhållandet att subventionerna inte ökat vid årets uppgörelse har i realiteten subventionerna minskat. Kan man förvänta sig en fortsatt uppbromsning?

3. Anser jordbruksministern det vara fördelaktigt för svenskt jordbruk att det importerats 15 miljoner kilo nötkött, som man gjorde under perioden januari-oktober 1975, samtidigt som det på grund av prisrelationerna är svårt att få avsättning för fjäderfäköttet?

Herr jordbruksministern LUNDKVIST:

Herr talman! Som herr Wachtmeister i Staffanstorp ändå medgav har det hittills varit en ökning av broilerkonsumtionen – även om själva ökningen har minskat slakten i förhållande till den ökning vi kunde konstatera tidigare. När det gäller lagerhållningen upplevde vi under 1975 en tendens i rätt riktning, dvs. man kunde minska lagren. Allt detta tyder på att den åtgärd vi har vidtagit nu – att vi låtit jordbruksuppgörelsens resultat slå igenom i konsumentledet på köttsidan – kanske ändå medverkar till att, i den mån vi har fått någon snedvridning mellan kött och broiler, åstadkomma en utjämning till broilerns förmån. Jag ser alltså inget hinder för en fortsatt ökning av broilerkonsumtionen och därmed en normalare lagerhållning på området.

Herr Wachtmeister frågade mig vad jag allmänt anser om selektiva subventioners verkan på konkurrensförhållandena. Det är självfallet något som man alltid får ha i åtanke när man använder denna typ av subventionering. Vi har också haft uppmärksamheten riktad på detta när vi övergick till att låta köttprishöjningen ge utslag i konsumentledet. Det är riktigt att vi för samma diskussion när det gäller fisken. Det är mycket svårt att påvisa vilken grad av påverkan som förekommit, men vi har denna aspekt i åtanke i våra diskussioner. Subventionerna som sådana är ju till för att hålla priserna på baslivsmedlen nere och därigenom skapa möjligheter för människor att ha en hygglig livsmedelsstandard.

Herr Wachtmeister frågade mig också hur det kommer att bli i fortsättningen. Det är inte i dag min uppgift att redovisa hur vi skall hantera dessa frågor i fortsättningen. Vi får nog räkna med fortsatta subventioner på baslivsmedel, men omfattningen av den subventioneringen är jag inte beredd att ta ställning till i detta sammanhang.

Herr WACHTMEISTER i Staffanstorp (m):

Herr talman! För att ta den sista frågan först vill jag säga att jordbruksministern i budgetpropositionen har aviserat att det kommer en särskild proposition om prisstödet på jordbruksprodukter. Därför hade jag kanske väntat mig att jordbruksministern skulle vara beredd att något lätta på förlåten.

Vidare konstaterar jag att jag inte fick svar på frågan om det är bra

att vi importerar 15 miljoner kilo nötkött samtidigt som vi har svårt att få avsättning för vårt eget fjäderfäkött. Men det kanske jag får svar på nästa gång.

Beträffande fjäderfäköttet kan noteras att det är ett mycket värdefullt livsmedel med hög proteinhalt och låg fetthalt och att det rekommenderas av socialstyrelsen i dess kampanj för bättre kostvanor. Jag vill också slå fast att broilerproduktionen är en del av jordbruksnäringen och ej någon industri. Större delen av fodret produceras inom landet, och foderomvandlingsförmågan hos det djurslag det gäller är mycket god.

Jag skulle också vilja fråga: Anser jordbruksministern att den statliga satsningen på ett nytt stort slakteri på Öland har varit lycklig med tanke på att samtidigt två stora slakterienheter i Skåne varslat om nedläggning? I det ena fallet sker nedläggningen i sommar, och det andra företaget har redan avskedat 125 personer.

Jag har slutligen ytterligare en fråga. Regeringen gjorde i höstas en kraftig satsning för att bevara den inhemska skoindustrin. Är det inte lika befogat att slå vakt om en gren av jordbruksnäringen, i det här fallet broilerproduktionen, som sysselsätter fler människor än vad skoindustrin gör?

Herr jordbruksministern LUNDKVIST:

Herr talman! Herr Wachtmeister tycks inom ramen för en enkel fråga önska utveckla detta till en stor debatt om vår handelspolitik, och det ger den enkla frågan inte möjligheter till. Herr Wachtmeister får väl återkomma i ett annat sammanhang till detta. Jag håller mig till frågan om broilern.

I vad gäller den satsning som gjordes på ett nytt broilerslakteri vill jag säga att den var regionalpolitiskt motiverad. Det var fråga om att skapa sysselsättning i en bygd som har stora svårigheter att åstadkomma arbetstillfällen och i en situation, där man hade anledning att även i fortsättningen räkna med en ökning av broilerkonsumtionen. Jag ser mot bakgrund av vad jag sade i mitt första inlägg inte situationen i dag som så mörk för broilern, att man inte i fortsättningen skall våga räkna med en utveckling där man kan få avsättning på den svenska marknaden, även med produktionen vid det nya slakteriet.

Det är riktigt att vi importerar en viss mängd kött. Det kan t. o. m. vara motiverat att vi har någon import av kött därför att det hör hemma under frågan om konkurrensvillkor och möjligheter för människorna att välja de kvaliteter de önskar.

Herr WACHTMEISTER i Staffanstorp (m):

Herr talman! Beträffande det stora slakteriet på Öland är det bara att konstatera att lantbruksstyrelsen avstyrkte och att statens jordbruksnämnd, Svensk ägghandel samt Livsmedelsarbetareförbundet tvivlade på projektet. Det är riktigt som jordbruksministern säger att man hade sysselsättningspolitiska skäl. Men kan det vara klok sysselsättningspolitik

att skapa ett antal arbeten på ett ställe och också med AMS-bidrag hjälpa till att utbilda folk där, samtidigt som 250 à 300 personer på annat håll i landet blir utan sysselsättning? Jag ifrågasätter detta mycket starkt.

Sedan beklagar jag att inte jordbruksministern i klarare ordalag vill komma med sina synpunkter på jordbrukssubventionerna i allmänhet och på broiler i synnerhet.

Herr jordbruksministern LUNDKVIST:

Herr talman! Jag vill påpeka för herr Wachtmeister att jag haft att svara på den fråga han ställde, huruvida jag var beredd att vidta några åtgärder med anledning av den kris som broilerbranschen enligt hans mening råkat in i genom den kraftiga subventioneringen på nötkött och fläsk. Det var detta som den enkla frågan avsåg. Jag har svarat på den frågan och hänvisat till vad som hänt i samband med den senaste jordbruksuppgörelsen och redovisat mina funderingar över vad det möjligen kan medföra i fortsättningen för broilerbranschen.

Herr WACHTMEISTER i Staffanstorp (m):

Herr talman! Låt mig avslutningsvis beklaga att jag har fått ett negativt svar på min fråga. Jag får också beklaga att jordbruksministern vid det här tillfället inte vill lätta på förlåten och även diskutera de följdfrågor som jag av naturliga skäl haft anledning att ställa. Jag får väl återkomma vid ett annat tillfälle.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 4 Om sanitär kontroll av långtradartransporter med matvaror

Herr jordbruksministern LUNDKVIST erhöll ordet för att besvara herr Lorentzons (vpk) den 20 januari anmälda fråga, 1975/76:186, till herr kommunikationsministern, och anförde:

Herr talman! Herr Lorentzon har frågat kommunikationsministern om nu gällande föreskrifter för transport av frukt och matvaror från sanitär synpunkt och från skyddssynpunkt är tillfredsställande och hur kontrollen fungerar av gällande bestämmelsers efterlevnad.

Frågan har lämnats över till mig för besvarande.

Det grundläggande kravet vid livsmedelstransporter är enligt livsmedelslagstiftningen att transporterna sker på sådant sätt att fara ej uppkommer för att livsmedlet tillföres främmande ämne, förorenas eller blir otjänligt till människoföda. Livsmedel skall därför vid transport vara inneslutet i förpackning eller på annat sätt skyddat mot menlig påverkan. Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot dessa föreskrifter kan dömas till böter eller fängelse.

För att transporter av det slag herr Lorentzon nämner skall uppfylla det grundläggande hygieniska kravet om skydd mot menlig påverkan

Tisdagen den
3 februari 1976

*Om sanitär kontroll
av långtradartrans-
porter med
matvaror*

är det självklart att tillfredsställande rengöring måste ske. Ett villkor för samlastning måste vara att livsmedel hålls väl avskilda från varor som kan medföra skada.

Jag anser att gällande föreskrifter måste betraktas som tillfredsställande. Livsmedelskontrollen baseras på livsmedelsverket som central myndighet med hälsovårdsnämnderna som lokal kontroll- och inspektionsmyndighet.

Herr LORENTZON (vpk):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret på min fråga.

Uppgifterna som ligger till grund för den fråga jag ställt har lämnats av Transports regionala skyddsombud i Sundsvall, publicerade i tidningen Dagbladet och verifierade av chefen för en större åkerifirma i samma stad. Det är rätt alarmerande uppgifter det här är fråga om.

Av dessa uppgifter framgår att långtradarare med gifttransporter från KemaNord i Sundsvall till exempelvis Malmö på återvägen tar färska grönsaker, frukt och även jordgubbar i öppna kartonger som returgoods. Det sker utan att lastutrymmet blivit ordentligt rengjort. Man misstänker även att livsfarliga ämnen fraktas på samma bilar som livsmedel. Bättre tycks kontrollen inte fungera.

Stora mängder gift körs på vanliga långtradarare med endast ett kapell över flaket. Chaufförerna har inte klart för sig vad lasten innehåller – sådan är nämligen lastnings- och transportproceduren, med olika chaufförer till samma bil och även olika billotsar.

Hur väl giftämnenäna än må vara förpackade kan ändå spill knappast undvikas. Även om inte förpackningarna eller förvaringskärlen läcker, finns det ofta spill av giftiga ämnen utanpå förpackningarna, vilket samlas upp i lastutrymmet.

Nu säger jordbruksministern att livsmedel skall vara väl förpackade. Det är alldeles riktigt. Men det är ju på det sättet att giftet ändå finns med på lastbilsflaket. Det skyddsombud som jag här refererat till säger att det inte räcker med att bara sopa bilen ordentligt efter en sådan giftfrakt. Hela lastutrymmet kanske måste ångtvättas mellan frakt av gifter och frakt av t. ex. färsk frukt. Detta sker tydligen inte – och kanske inte ens en sådan tvättning skulle vara helt tillfredsställande.

Jordbruksministern säger i svaret att det är självklart att en tillfredsställande rengöring måste ske. Men vad är "en tillfredsställande rengöring"? Detta skyddsombud säger att det skall vara ångtvättning efteråt men att inte ens detta kanske är tillräckligt när man forslat gift på bilen tidigare och har jordgubbar i öppna kartonger att frakta senare.

Vidare säger jordbruksministern att ett villkor för samlastning av livsmedel och andra varor är att livsmedlen kan hållas väl avskilda från andra varor, som kan medföra skada på livsmedlen. Men hur skall man kunna hålla livsmedel och övriga varor väl åtskilda på ett lastbilsflak? Den frågan skulle jag gärna vilja ha ett svar på, herr jordbruksminister. Det är nog flera som med mig skulle vilja ha ett sådant besked.

Jordbruksministern är helt tillfreds med gällande föreskrifter och med att hälsovårdsnämnderna som lokala kontroll- och inspektionsmyndigheter skall svara för kontrollen. Efter det avslöjande som detta nyss till-satta regionala skyddsombud har lämnat måste man emellertid säga sig att hälsovårdsmyndigheterna tycks ha sovit en djup törnrosasömn, eftersom de inte har kommit på vad som i detta fall har förekommit. Det var det regionala skyddsombudet som slog larm.

Herr jordbruksministern LUNDKVIST:

Herr talman! Jag har som svar på frågan sagt att jag anser att de föreskrifter som finns är tillfredsställande. Men kontrollapparaten bör givetvis också fungera.

Vi kan väl generellt säga om all kontroll – den må gälla vilket område i samhället som helst – att vi naturligtvis inte kan lyckas få en kontroll som är så perfekt att den utesluter brott eller fel; det är självklart att vi inte kan klara den målsättningen. Däremot är det angeläget att både allmänheten och, som i det här fallet, skyddsombud är uppmärksamma på bristerna och anmäler till hälsovårdsnämnden när man kommer i kontakt med den här typen av brister. De erfarenheter som är skildrade i detta fall visar på ett helt oacceptabelt förhållande, och då är det viktigt att detta anmäls till hälsovårdsnämnden, som sedan skall agera. Dessutom är det naturligtvis också viktigt att hälsovårdsnämnderna skall vara aktiva. I den mån sådana transporter förekommer och ligger inom hälsovårdsnämndernas verksamhetsfält är avsikten naturligtvis att hälsovårdsnämnderna skall göra stickprovsundersökningar för att konstatera på vilket sätt transporterna sköts. Nu vet jag att i detta enskilda fall hälsovårdsnämnden har tagit kontakt med hälsovårdsnämnden i den kommun varifrån transporten utgått. Den vägen skall det etableras ett samarbete, som kan garantera att lasten redan när den avgår är lastad under så säkra förhållanden, att man inte skall behöva uppleva konsekvenser av denna typ för de livsmedel som fraktas.

Jag är övertygad om att med aktiva hälsovårdsnämnder och en uppmärksam allmänhet skall kontrollen kunna bli effektiv och därmed efterlevnaden av bestämmelserna mera tillfredsställande.

Herr LORENTZON (vpk):

Herr talman! Jag är naturligtvis mer tillfredsställd med det svar som jordbruksministern nu lämnade, när han sade att det råder oefterrättliga förhållanden i fall som detta. Ändå tror jag inte att hälsovårdsnämnderna är så på alerten att de kommer att klara frågan helt, för här gäller det också åkeriägarna som sådana.

I den tidningsartikel som jag refererade till säger en – tydligen seriös – åkeriägare att han vill ha helt andra förhållanden till stånd i det här avseendet. Möjligen kunde vissa åkeriägare auktoriseras att ta hand om frakter av gifter och miljöfarliga ämnen. Jag vill ställa frågan till jordbruksministern, om inte det skulle vara en framkomlig väg.

Tisdagen den
3 februari 1976

*Om ökad spridning
av sysselsättningen i
Gävleborgs län*

Just nu pågår det förhandlingar mellan åkerierna och fraktbeställarna om hur problemet med det miljöfarliga godset skall lösas. Dessa förhandlingar kan ju ta rätt lång tid, och då dröjer det innan dessa uppenbara missförhållanden rättas till. Hur skulle det vara, om man förbjöd de bilar som fraktar giftiga ämnen exempelvis från Sundsvall till Malmö att ta frukt och färska grönsaker med sig tillbaka? Det skulle kunna vara ett led i utvecklingen, innan man når ett resultat i de förhandlingar som nu pågår.

Herr jordbruksministern LUNDKVIST:

Herr talman! Jag vill tillägga till vad jag sade tidigare att vi naturligtvis också har att göra med ett informationsproblem. De här förhållandena kommer att uppmärksammas av livsmedelsverket, som dels i sin information, dels i sina diskussioner om vilka åtgärder som kan behövas kommer att ha tillgång till vad som här är redovisat.

Frågan om hur man skall transportera miljöfarliga ämnen har ju varit föremål för diskussion och t. o. m. åtgärder i annat sammanhang; det gällde då miljöfarligt avfall. Detta är ett problem som fortlöpande måste uppmärksammas, för det är angeläget att man får ett ordentligt och riktigt förhållande på den här punkten.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 5 Om ökad spridning av sysselsättningen i Gävleborgs län

Herr industriministern JOHANSSON erhöll ordet för att besvara herr Olssons i Järvsö (c) den 28 november anmälda interpellation, 1975/76:71, och anförde:

Herr talman! Herr Olsson i Järvsö har frågat mig om jag, med hänsyn till behovet att åstadkomma en bättre regional balans i Gävleborgs län, är beredd att dels föreslå åtgärder i syfte att förstärka de mindre och medelstora företagens sysselsättningsmöjligheter, dels medverka till åtgärder för ökad spridning av sysselsättningseffekter från befintliga och planerade stora industrikoncentrationer.

En förbättrad regional balans både mellan och inom olika regioner och län är ett av de grundläggande målen för vår regionalpolitik. Den hittills förda regionalpolitiken har också gett goda resultat. Målet att dämpa tillväxten i storstadsområdena och att få till stånd en bättre utveckling i skogslänen har i huvudsak nåtts. I den utvärdering av Länsplanering 1974 som nyligen har gjorts inom arbetsmarknadsdepartementet konstateras att den förbättrade regionala balansen kan väntas bestå under resten av 1970-talet och 1980-talet. Denna bedömning bygger emellertid på förutsättningen att fortsatta aktiva närings- och regionalpolitiska insatser vidtas och att problemen med obalans inom länen ägnas speciell uppmärksamhet.

Regeringen är givetvis beredd att befästa de uppnådda resultaten och ta sig an de kvarvarande problemen inte minst inom skogslänen. Regeringen har bl. a. genom tillkallandet av sysselsättningsutredningen markerat sina höga ambitioner på sysselsättningsens område. Regionalpolitiken måste enligt regeringens mening vidareutvecklas, så att den kan spela sin roll i en sysselsättningspolitik som syftar till att ge arbete åt alla som vill och kan. Regeringen avser att under våren 1976 ge tilläggsdirektiv till sysselsättningsutredningen om en övergripande översyn av de regionalpolitiska medlen. Under år 1976 avser regeringen vidare att lägga fram förslag till riktlinjer för en samordnad regional- och sysselsättningspolitik. Ett viktigt underlag för dessa förslag är utvärderingen av Länsplanering 1974 samt sysselsättningsutredningens delbetänkande Arbete åt alla.

Med anledning av herr Olssons första fråga vill jag framhålla att en icke oväsentlig del av de insatser som görs inom ramen för regional- och sysselsättningspolitiken förstärker de mindre och medelstora företagens sysselsättningsmöjligheter. Inom industripolitikens ram har vidare en kraftig förstärkning skett under senare år av stöd- och utvecklingsinsatser med inriktning på dessa företagsgrupper. Jag delar helt herr Olssons uppfattning att länens företagareföreningar har en viktig uppgift att fylla när det gäller att utveckla den mindre och medelstora företagsamheten. I avvaktan på förslag från den av regeringen nyligen tillkallade, parlamentariskt sammansatta utredningen om företagareföreningarnas ställning och roll inom närings- och regionalpolitiken – i vilken herr Olsson ingår som ledamot – är jag emellertid inte nu beredd att precisera vilka förändringar som kan bli aktuella för föreningarnas del. Enligt direktiven skall utredningen lägga fram sina förslag redan under år 1976.

I vad slutligen gäller de s. k. spridningseffekterna från stora industrikoncentrationer finner jag det självklart att dessa bör tas till vara för att man därigenom skall uppnå bl. a. en bättre regional balans. Även i detta sammanhang bör företagareföreningarna kunna spela en viktig roll bl. a. som kontaktförmedlare mellan stora beställarföretag och befintliga potentiella underleverantörsföretag. Ett exempel på att en förening spelar en sådan roll är det samarbete som pågår mellan landstinget, NJA och företagareföreningen i Norrbottens län inom ramen för upphandlingen av Stålverk 80.

Jag vill också erinra om att regeringen nyligen uppdragit åt expertgruppen för regional utredningsverksamhet att genomföra en studie rörande effekterna såväl lokalt som regionalt och på riksplanet av uppbyggnaden av Stålverk 80. Resultaten av denna studie bör kunna ge värdefulla uppslag när det gäller att ta till vara spridningseffekterna av stora industrisatsningar på andra orter i landet.

Herr OLSSON i Järvsö (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka industriministern för svaret på min interpellation.

Tisdagen den
3 februari 1976

*Om ökad spridning
av sysselsättningen i
Gävleborgs län*

Bakgrunden till frågorna, som ställdes den 28 november, är framför allt vågen av företagsförsäljningar den senaste tiden, inte minst det senaste året, i hela landet men särskilt markerad i Gävleborgs län. Några exempel: De stora Edsbyverken såldes till STAB, Svenska Tändsticks AB. SP-produkter, den stora fönsterfabriken, med marknad över hela Europa, såldes till Bergvik och Ala, som strax därefter såldes till Stora Kopparbergs Bergslag. Kopparfors såldes till Papyrus. Kopparfors hade ju huvudkontor i Ockelbo, och Bergvik och Ala hade huvudkontor i Söderhamn. Sedan kom projekteringen av ett valsverk i Gävle som en följd av utbyggnaden av Stålverk 80, där jag närmast vill diskutera behovet av jämsides sysselsättning i andra delar av länet.

Man kan diskutera denna utveckling från flera synpunkter, och ledamöterna i denna kammare Gillström och Östrand har ju redan i november diskuterat frågan med industriministern. Man tog då upp de formella grunderna för försäljningarna, information osv., och dessutom sysselsättningskonsekvenserna. Jag vill gärna instämma i de farhågor som de vid det tillfället uttryckte, och jag vill därtill ta upp ytterligare några aspekter som framgår av min interpellation.

För det första gäller det risken för utarmning i en ort när företag säljs och huvudkontoren flyttar till andra områden. Då är det ofta fråga om utflyttning av utvecklings- och avancerad teknisk personal, som bygden därmed går miste om. Det är faktorer som dels kan ge sysselsättning – utvecklingsavdelningar osv. – dels kan stimulera den industriella miljön i en ort. Detta är ett ganska betydande problem som man ofta möter i dessa sammanhang vid stark omstrukturering.

För det andra gäller det risken av försämrad insyn och försämrat medbestämmande i dessa stora koncerner. Det är ju mycket svårt att följa beslutsfattandet när det finns ett nät av invecklade företag där man knappast riktigt vet var huvudkontoret ligger. Det är uppenbart att detta är en risk för både de anställda och de orter det är fråga om.

Vi har givetvis också nedläggningshot eller inskränkingshot när sådana här saker sker – det kommer man inte ifrån. Det sägs att det skall bli en utveckling, och det kan det också bli den närmaste tiden, ofta länge. Men blir det dåliga konjunkturen, så finns det ju risk för att de företag som ligger längst ut blir de som först får läggas ned. Vi har konsekvenser av den aktuella nedläggningen som innebär uppenbara risker för mindre företagsamhet, t. ex. i norra Hälsingland.

Dessutom har vi detta med den regionala balansen – eller den regionala obalansen, skulle jag kanske vilja säga. Ofta blir det en större koncentration av företagsamheten genom sammanläggningarna, genom fusionerna, och det är vanligen de mindre orterna som drabbas. Vi har ju många exempel på det.

Svaret på interpellationen är vänligt – det röjer förståelse för problematiken. I svaret hänvisas till vad regeringen har gjort och till en rad utredningar som är på gång. Frågan är: Räcker det med det här?

Jag är från Ljusdal, och den orten hade den tvivelaktiga äran att pre-

senteras på en helsida i Expressens söndagsbilaga för ett par veckor sedan där det stod att Ljusdal är den mörka fläcken på vårt lands karta. Industriministern själv har tillsammans med sina medarbetare varit på orten och många gånger lovat att här skall det bli ändring, här skall det bli satsningar. Jag kommer särskilt ihåg att man en gång sade: Det är grönt ljus för Ljusdal.

Men vad har hänt? Den frågan kan ställas: Är det tillräckliga insatser som har gjorts? Jag vill säga att det är det inte med hänsyn till den utveckling som har skett. Jag tror att Ljusdal och andra orter i en liknande situation, som ändå har levererat – om jag får använda det uttrycket – många ungdomar under de senaste decennierna för att bygga upp industrier på olika håll, har förtjänat ett bättre öde nu när människorna ändå vill flytta tillbaka.

I vad gäller företagsfusionerna tycker jag mig nästan kunna utläsa av den diskussion som fördes i november att regeringen med välvilja och gillande låter detta gå. Det finner jag beklagligt – jag anser att man borde sätta in litet mera resurser för att kartlägga vad det här kan innebära. Enligt min mening finns det större anledning till oro än vad industriministern i november och nu i svaret givit uttryck åt.

De skäl för fusioner och företagsköp som framförs, t. ex. ekonomiska resurser, inflätade markinnehav osv., tror jag ofta är ganska svaga. Problemen skulle nog kunna lösas på andra vägar – genom samverkan, genom underleveranser – så att man finge en struktur där konkurrensen var mera öppen och effektiv.

Jag ställer frågan: Skulle industriministern, med hänsyn till den forcerade koncentration som sker inom företagsvärlden, vilja medverka till en utvärdering av vad som äger rum och vilka verkningarna blir för företagen, för de anställda, för orten och för samhället? Jag tror att det vore mycket angeläget att få fram en sådan.

I interpellationen tog jag slutligen upp frågan om den regionala obalansen, och den har jag redan något belyst. I svaret säger industriministern: "Målet att dämpa tillväxten i storstadsområdena och att få till stånd en bättre utveckling i skogslänen har i huvudsak nåtts. I den utvärdering av Länsplanering 1974 som nyligen har gjorts inom arbetsmarknadsdepartementet konstateras att den förbättrade regionala balansen kan väntas bestå under resten av 1970-talet och 1980-talet." Det låter ju bra, och jag förstår att uttalandet från industriministerns egna synpunkter är tillfredsställande. Men jag kan inte dela den uppfattning som här förs fram. Jag har en annan uppfattning – jag tror *inte* vi har nått målet att få till stånd en *regional balans*. Det är bara början – för all del en värdefull början. Det råder inget tvivel om att vad som hänt under de senaste fem åren är av utomordentligt värde, men vi har inte nått målet utan det mesta är ogjort. Skulle förutsättningarna bli mera ogynnsamma kommer vi att ha svårigheter, och jag skall senare säga några ord om det.

Genom det uttalande som jag citerade har diskussionen kanske kommit

Tisdagen den
3 februari 1976

*Om ökad spridning
av sysselsättningen i
Gävleborgs län*

upp på en nivå som ligger utanför Gävleborgs län och jag skall inte vidga den mycket. Men jag vill ändå som politiker säga att det inte var människorna som ville ha till stånd den koncentration som skedde under 1960-talet. Det har de visat genom att flytta tillbaka så snart det givits tillfälle. Många järvsöbor har t. o. m. flyttat hem på vinst och förlust även utan tillgång på fast arbete under de senare årens tendens till viss småindustrialisering. Man står alltså och trampar och väntar på att det skall skapas arbetstillfällen på de orter ute i landet där man är uppväxt. Koncentrationen berodde således på att man måste flytta med arbetstillfällena, och arbetstillfällena koncentrerades till ett fåtal orter. På den punkten måste jag säga att vi från centern hade rätt och att regeringen kom för sent med sina åtgärder. – Detta om det allmänpolitiska.

Jag skulle vilja återgå till Gävleborgs län. Jag skall be att på kammarens interna TV-skärm få visa en bild som är hämtad ur underlaget för Länsplanering 1974 i Gävleborgs län. Den visar två saker. Utgångsläget för de vågräta linjerna är 1950. Bilden visar för det första obalansen, eller spridningen, i befolkningsutvecklingen i de tio olika kommunerna inom länet. Den lodräta, streckade linjen i mitten är 1974. Den högra delen av bilden visar prognoserna fram till 1990. Dessa prognoser har upprättats utan någon målsättning att ta till kraftigare åtgärder för att ändra utvecklingen. Bilden visar vad som sker om inte nya åtgärder sätts in.

Bilden visar för det andra att det endast är Gävle, det primära centrum, representerat av de streck som går snett upp utan större krumbukter, som enligt prognoserna behåller befolkningsmängden och ökar. Alla övriga orter, t. o. m. Sandviken och Hofors, beräknas komma att minska från 1974 fram till 1980 och 1990. Det är en ganska besvärlig situation länsplanerarna försatts i när de nödgas konstatera en sådan regional obalans som här visas upp; detta är alltså siffror som legat till grund för deras arbete under det senaste året. – Läget är alltså inte så bra som industriministern m. fl. vill göra gällande.

Jag vill sedan visa en ännu en bild med samma uppläggning men avseende antalet arbetstillfällen i stället för befolkningsutvecklingen. Där är spridningen ännu större, vilket betyder att läget egentligen är sämre än den första bilden visade. Där hade man med också ett stort antal åldringar – vi har en större andel åldringar än många andra län. De flesta finns på de mindre orterna. Men ser man till arbetskraften, som skall bygga upp framtiden, är spridningen eller obalansen ännu större.

Det finns ytterligare ett par saker som visar att det finns anledning till oro. Regeringen har gjort en sammanställning av länsplaneringen – Politik för regional balans. Jag har inte läst den helt utan endast fått ett kort sammandrag av den. Av det sammandraget framgår ändå ett par saker.

Man säger att flyttningen mellan länen har minskat och kommer att minska, men att omflyttningen inom länen kommer att fortsätta. Att höja yrkesverksamhetsgraden i glesbygden kan bli svårt, säger man. Man

säger också att det blir svårigheter med ny lokalisering på svaga arbetsmarknader. Man säger vidare att om individen skall få större valfrihet så förutsätts pendling. Samtidigt är man i rapporten kritisk emot ökad pendling. Man menar att det medför för stor energiåtgång bl. a. Man säger vidare att det är svårt att öka kollektivtrafiken. Slutligen säger man att det föreligger behov av ökad flyttning, omflyttning och rörlighet.

Av dessa konstateranden kan vi dra slutsatsen att man i regeringspolitiken framöver tänker fortsätta med att koncentrera människorna inom länen. Om man inte vill ge de mindre orterna en chans genom att sätta in de åtgärder som jag nämnde – ökad kollektivtrafik, ökad pendling, ökad lokalisering – kommer hälften av kommunerna inom Gävleborgs län att få det svårare. Man säger att ingen ändring av ortstrukturen, ortsklassificeringen, behövs, och det vill jag ifrågasätta. Min mening är att här krävs större uppmärksamhet på utvecklingen och förstärkta åtgärder.

Den viktigaste frågan för ögonblicket är emellertid hur vi skall få en spridningseffekt i fråga om den koncentration som sker. Hur skall vi kunna få arbetstillfällena i Gävleborgs län även utanför det primära centrumet Gävle–Sandviken? Där utgör de mindre företagen en av de viktigaste pusselbitarna. Industriministern visar nu liksom tidigare intresse för denna fråga och är positiv till att något görs. Han hänvisar till att företagareföreningarna har en stor uppgift att fylla, och det tycker jag är riktigt. Han påpekar dock att frågan är under utredning och säger att man under tiden inte vill göra någonting utöver vad som nu redan är i gång.

Min uppfattning är dock att dessa frågor är så allvarliga och angelägna att åtgärder bör vidtas nu utan att man avvaktar vad utredningen kan prestera. Det finns så många självklara insatser som kan göras. Vi kommer här i riksdagen under våren att få diskutera frågor som har tagits upp i motioner: höjning av utlåningstaket, ökad utlåning från statens hantverks- och industrilånefond, ökad utlåning via den statliga kreditgarantin och över det ordinarie bankväsendet, resurser för administration inom företagareföreningarna för att gå ut med t. ex. en uppsökande verksamhet, liberalare bedömning av kreditfrågorna, resurser för forskning och utveckling etc. Allt detta kommer som under tidigare år att få diskuteras. Jag tycker att vi skulle kunna fatta många beslut utan att vänta på utredningen. Det finns tämligen självklara lösningar bara viljan finns.

Ta Stålverk 80 och valsverket i Gävle igen, som var utgångspunkten för mitt resonemang! Vad händer om man gör ungefär likadant här som när man byggde stålverket i Luleå? Man bygger ett valsverk i Gävle med 500–600 anställda. Varifrån skall de tas? Ja, de kommer att tas från områdena i Hälsingland och andra kringliggande områden. Med den utlokalisering av statliga verk som vi lovordar har nämligen Gävle en ganska god arbetsmarknad. Om inte arbetarna i Ljusdal får jobb hemma tvingas de givetvis till valsverket i Gävle. Är det en bra utveckling? Nej, det är det inte. Här måste vi enligt min mening projektera sprid-

*Om ökad spridning
av sysselsättningen i
Gävleborgs län*

ningseffekten samtidigt som vi projekterar valsverket i Gävle. Vi måste samtidigt skapa jobb i de längre bort belägna orterna.

I förra veckan publicerades en utredning från Norrbotten – jag vet inte om det var meningen att den skulle publiceras. Om det är samma utredning som nämns i svaret kan jag inte heller säga. I denna utredning sägs emellertid enligt pressen att man skulle kunna erbjuda tusentals arbeten i Norrbottens inland, om bara frågan om utbyggnad av Stålverk 80 hanterades på ett annat sätt. En del av sysselsättningen kring Stålverk 80 borde enligt denna utredning spridas i Norrlands inland. Tidigare har man slentrianmässigt köpt produkter från andra delar av landet eller byggt upp produktion i Luleå. Utredningen är som sagt inte officiell – jag har bara återgivit vad som stod i tidningarna i förra veckan.

Jag tycker att man borde göra Gävleborgs län till ett försöksområde där man startar arbetet med att sprida sysselsättningen samtidigt med det andra projektarbetet som nu pågår. Företagareföreningen borde få extra resurser för att sätta i gång sådan projektverksamhet. Jag vet att den är redo att åta sig en sådan uppgift om den får resurser från industriministern. Redan innan man låser sig för en viss projektering med valsverket, bör en grupp få undersöka de effekter som blir följden av planerna. Koncentrationen inom storföretagen i övrigt bör också tas upp. Gruppen skulle helt enkelt få som uppgift att försöka få till stånd en bättre spridning av arbetstillfällena, givetvis i samarbete med berörda företag. Min fråga är därför till slut: Skulle industriministern vilja medverka till genomförandet av ett sådant förslag?

Herr WESTBERG i Ljusdal (fp):

Herr talman! Jag kan i huvudsak ansluta mig till de synpunkter som herr Olsson i Järvsö har anfört. Vad jag har fäst mig vid är att industriministern förefaller vara mera nöjd än vad man, även enligt min mening, har anledning att vara. Han säger i svaret: "Den hittills förda regionalpolitiken har också gett goda resultat. Målet att dämpa tillväxten i storstadsområdena och att få till stånd en bättre utveckling i skogslänen har i huvudsak nåtts." Man borde alltså enligt detta uttalande vara mycket tillfredsställd med utvecklingen. Även jag vill naturligtvis med stor tillfredsställelse notera de resultat som uppnåtts och de framsteg som gjorts. Men det är mycket kvar att göra – det är långt kvar innan vi nått fram till en rimlig sysselsättning runtom i landet och inte minst i skogslänen, framför allt då i Gävleborgs län, som också jag vill säga några ord om.

Behovet av regionalpolitiska insatser i Gävleborgs län är fortfarande mycket stort. Genom utflyttning av ungdomar, märkbar under en lång följd av år, har länet en ofördelaktig befolkningsstruktur. Sedan 1972 har vårt län ett lägre födelsetal än dödstal. För att klara riksdagens målsättning – i princip oförändrad befolkning fram till 1980 – behövs det därför en sådan utveckling av näringsliv och sysselsättning att länet inte bara kan hålla en låg arbetslöshet utan även få en viss nettoutflyttning. Vi har f. n. i länet en arbetslöshet på 3 600. Vi har 3 400 sysselsatta

i omskolning och beredskapsarbeten, och vi har ett mycket stort antal förtidspensionerade. Det är sålunda ca 20 000 personer i länet som inte är sysselsatta på den normala arbetsmarknaden. Det är 16 % av den totala sysselsättningen i länet. Det visar att vi har ett utomordentligt stort behov av regionalpolitiska insatser i vårt län. Att det alldeles särskilt gäller vissa kommuner har vi hört herr Olsson i Järvsö tala om. Han har understrukit det behov som finns i Ljusdal, och jag kan därvid bara instämma i vad han har sagt.

Utvecklingen i länet har under de fyra första åren av 1970-talet varit negativ. Befolkningsförlusterna blev mycket stora och inget annat skogslän ligger så nära den nedre gränsen i riksdagens regionalpolitiska beslut om befolkningsmål för länen 1980. Inrikesutskottet uttalade också år 1973 att utvecklingen inom Gävleborgs län under den gångna delen av 1970-talet kunde vara ägnad att inge oro.

Nu har det hänt en del saker under 1974 och 1975 – det skall vi med glädje konstatera. Enligt preliminära uppgifter ökade folkmängden i länet under förra året med 1 736 personer. Denna ökning är i huvudsak ett resultat av den utlokalisering som skett bl. a. av lantmäteriverket. Detta är såvitt jag förstår en engångsföreteelse och ingenting att bygga på i tron att tendensen nu har blivit en annan och att vi är på väg framåt. Jag tror inte att det är så väl. För att det skall kunna ske behövs det ytterligare stora insatser av regionalpolitisk karaktär för att trygga sysselsättningen i länet. Jag är alltså övertygad om att här behövs kraftfulla insatser för att nå resultat av det slag vi är ute efter.

Jag skall inte bli långrandig. Jag kan, som jag tidigare nämnde, ansluta mig till det som redan sagts om satsningen på de mindre och de medelstora företagen och företagareföreningens möjlighet att agera. Det finns mycket att göra här. Jag har tagit upp de problemen i motioner, så vi får möjlighet att återkomma till dem. Jag ville bara för min egen del stryka under att läget inte är riktigt så tillfredsställande som man skulle kunna tro, då man tar del av interpellationssvaret. Behovet av ytterligare åtgärder är utomordentligt stort.

Herr NORDGREN (m):

Herr talman! Det förefaller som vi alla från Gävleborgs län skulle gå upp i talarstolen och tala om hur besvärligt läget är. Det finns all anledning till detta. I synnerhet en del platser i Gävleborgs län har det bekymmersamt. Det är några platser i Gästrikland, först och främst Ockelbo och Hofors, och framför allt norra delen av Hälsingland som har det särskilt bekymmersamt. Jag understryker gärna vad herr Johan Olsson i Järvsö har sagt, nämligen att framför allt Ljusdal förtjänar ett bättre öde än det lyckats få.

Jag tror inte det räcker med bara de saker herr Olsson föreslagit. Förslaget om ökade lånemöjligheter och krediter är riktigt. En ökad satsning på den mindre företagsamheten är naturligtvis nödvändig. Men i det sammanhanget, herr industriminister, skulle jag gärna vilja nämna nå-

Tisdagen den
3 februari 1976

*Om ökad spridning
av sysselsättningen i
Gävleborgs län*

gonting som hände så sent som i går. Genom företagareföreningen har vi försökt skapa en grupp av mindre snickerifabriker, som är beredda att gemensamt leverera till ett marknadsförande företag. Detta har hos företagareföreningen ansökt om ett industrigarantilån. Vi tillät oss tillstyrka detta. Jag hoppas industriministern kommer att medverka till att det går igenom, även om jag förstår att det i viss mån ligger på gränsen till vad företagareföreningen egentligen har befogenhet till. Dessa fabriker skulle gemensamt försöka skaffa fram olika möbler och sedan skulle ett företag inom Hälsingland marknadsföra produkterna. Det företaget har som sagt begärt industrigarantilånet. Det kanske ligger på gränsen till vad företagareföreningen har möjlighet till, men det är på sådant sätt som man bl. a. i USA försöker medverka till att skapa bättre möjligheter för de mindre företagen att komma ut på marknaden. Det är svårt nu för tiden för en liten fabrik, i vilken bransch det än må vara, att marknadsföra sina varor. Detta är en uppgift för företagareföreningen. Det vore mest önskvärt att vi själva i företagareföreningen haft möjlighet att ge denna hjälp, men det har vi f. n. inte. Däremot har vi tillstyrkt det sökta industrigarantilånet.

Det är klart att i en kommun som Ljusdal, som redan innan den försämrade konjunkturen inträdde hade problem med sysselsättningen, har dessa problem blivit ännu besvärligare nu bl. a. på grund av rationaliseringen i skogen. Det är främst ungdomen i Ljusdal som vi samtliga från Gävleborgs län är bekymrade för. Faktum är att stora ansträngningar har gjorts. Länsstyrelsen, företagareföreningen och även företrädare för industridepartementet och arbetsmarknadsstyrelsen har varit där under de gångna året och sett hur läget är. Några direkta resultat har tyvärr ändå inte nåtts.

I förra veckan var en del av inrikesutskottets representanter uppe och tittade på industricentrum i Lycksele och en annan grupp besökte industricentrum i Strömsund. Vi som var i Lycksele fann att det var en lyckad satsning – det har jag sett med egna ögon – och jag tror att de som var i Strömsund konstaterade detsamma där. I Lycksele hade man det besvärligt i början, men tack vare att industricentrum fanns startades en del företag, och man fick en del företag att flytta dit. Vid samtal med dessa företagare och även med chefen för industricentrum däruppe fick jag den bestämda uppfattningen att om man skall bygga ett industricentrum eller ett industrihus, vilket för Ljusdals del är föreslaget motionsvägen – det har föreslagits tidigare också – skall man göra det omgående. Det lär finnas några företag som är intresserade av ett industrihus i Ljusdal, men de är naturligtvis inte intresserade av att vänta hur länge som helst, möjligen ett eller två år. Det tar givetvis tid att bygga ett industrihus, men vet man att ett sådant är på gång kanske man skulle kunna knyta upp de här intresserade företagen omgående och sedan fylla på så småningom. Förutsättningen för tillkomsten av ett industrihus är att det blir fullt. Jag vet att ytterligare åtgärder kommer fram motionsvägen här i riksdagen.

Mot bakgrund av den besvärliga situationen på sysselsättningsområdet och mot bakgrund av vad som sägs i budgetpropositionen, bilaga 15, om möjligheterna att klara energiförsörjningen i framtiden, är det önskvärt att man snarast bygger ut vattenkraften. Det finns vissa möjligheter att nå resultat om man är beredd att satsa på utbyggnad av vattenkraften i Ljusnan. Det finns planer färdiga; man väntar väl bara på vattendom och naturligtvis på beslut. Jag vet att det finns motstånd till utbyggnad av vattenkraften, men såsom man nu bygger – det ser man om man tar och tittar utefter älvarna där uppe – torde det inte medföra några nämnvärda nackdelar. En utbyggnad skulle sannolikt skapa ca 1 200 årsarbeten, dvs. sysselsättning för 250 à 300 personer under ca 4, 5 år framåt. Större delen av den arbetskraften lär enligt uppgift kunna hämtas från Ljusdalsregionen. Helt naturligt borde detta innebära en injektion för den här delen av Hälsingland. Jag anser att man noga bör överväga för- och nackdelar med en sådan utbyggnad, inte minst med tanke på sysselsättningsproblemen men kanske också med tanke på de ganska goda förmåner som utlovats både för industrin och för turismen i Ljusdalsområdet i den händelse planerna får verkställas. Dessutom har man sagt – efter vad jag har gjort mig underrättad om – att man är beredd att söka eliminera de sår som tidigare förorsakats i naturen genom det sätt på vilket man förr i världen byggde ut vattenkraften. Där skulle man kanske t. o. m. kunna få en vackrare natur än den tråkiga som f. n. finns kvar sedan tidigare utbyggnader.

Herr talman! Alla de här förslagen måste övervägas: Ökad satsning på företagareföreningarna, ett industricentrum och en diskussion om huruvida man skall bygga ut Ljusnan. Det är saker som jag tror gemensamt skulle kunna sätta fart på sysselsättningen i Ljusdalsområdet. Däremot tror jag inte att det räcker med någon enstaka av dessa åtgärder. Vi har erfarenhet från enbart ett hantverks- och industrihus i Ljusdal, och det skapade inte så stor sysselsättning. Ganska stora problem var förknippade med det till att börja med, men nu går det hela något så när.

Herr industriministern JOHANSSON:

Herr talman! Vi håller på att få en allmän regionalpolitisk debatt. Det kan i och för sig vara intressant, men låt mig peka på ett par saker som kan vara av värde i sammanhang med diskussionerna kring interpellationen. Herr Nordgren tog upp ett ärende – samarbete mellan några snickeriindustrier, för vilka man begär ett stöd för att klara marknadsföringen. Jag skall naturligtvis inte svara på hur det kommer att gå i det enskilda fallet, men jag tror att detta är ett lysande exempel på vad som pågår. Det är marknadsföringen – möjligheterna att få avsättning för produkterna – som är avgörande för om vi skall behålla den sysselsättning vi har och eventuellt också få den att växa.

Den rad av personer som förekommer har ofta det här sambandet – man har brist på kapital; man står inför en uppgift att expandera, som då kräver investeringar; man står inför uppgiften att lägga om adminis-

Tisdagen den
3 februari 1976

*Om ökad spridning
av sysselsättningen i
Gävleborgs län*

trationen och undersöka möjligheterna till besparingar; man står inför uppgiften att klara marknadsföringsproblemen, och det gör man ofta genom en samverkan mellan en rad företag eller genom att ett mindre företag inlemmas i någon större enhet. Det är oftast – det vågar jag säga – bakgrunden till fusionerna, försäljningar och köp.

Frågan är: Är det en utveckling man kan stoppa? Herr Olsson i Järvsö gör sig, tycker jag, skyldig till en överdrift när han frågar: Tänker man fortsätta koncentrationstendenserna? Han ställer den frågan liksom om det vore regeringen och vår politik som ledde till dessa koncentrationer. Det är företagen vi har att vända oss till, och det är företagens utveckling vi har att försöka observera. Det är företagen som vi kan ge stöd, som vi kan stimulera, som vi kan initiera till lokaliseringar eller etableringar på de orter där vi har ett intresse av att det här sker. Det kan vi naturligtvis göra med olika stödformer. Vi kan diskutera om de stödformer vi har i dag är tillräckliga.

Vi har bara att notera att vi – trots att vi faktiskt kan gå in i det inre stödområdet och lämna bidrag och lån, utbildningsstöd och andra former för stöd, som täcker huvudparten av kostnaderna – har svårigheter att förmå företag till sådana etableringar. Det kan ha sina naturliga skäl: långa transportavstånd, höga marknadsföringskostnader och en rad andra problem.

Nu säger man att jag överdriver när jag i interpellationssvaret anför att den målsättning som vi ställde upp i början av 1960-talet – att tona ned tillväxten i storstadsregionerna och försöka nå en bättre regional balans i skogslänen – i huvudsak har uppnåtts. Man kan naturligtvis diskutera ordens valör, och jag har sagt att denna balans i huvudsak uppnåtts och att det är en utveckling som vi hoppas kommer att bestå.

Jag läste i en tidning i lördags att ett borgerligt kommunalråd i Göteborg nu begär att Göteborg skall betraktas som stödområde. Varför? Jo, därför att man under den närmaste fem- eller tioårsperioden förutser en icke oväsentlig minskning i sysselsättningen, framför allt inom den industriella verksamheten, och att man behöver ett stöd för att få en bättre balans.

Jag upplever inte detta förhållande som tillfredsställande, och jag tar inte heller kravet till intäkt för vad jag tidigare sagt, nämligen att vi har uppnått en bättre balans och bromsat tillväxttakten i storstadsområdena. Jag har bara konstaterat förhållandet. Men vad jag vill komma fram till är att vad som inträffar i Göteborg är en strukturell förändring i delar av näringslivet där, i första hand i vad gäller varven. Det kan med säkerhet inträffa att några tusen jobb försvinner samtidigt som man inte kan se att andra, i och för sig stora och bra verksamheter, som Volvo, SKF och ytterligare några, skall uppväga den minskning som sker på varvsområdet. Man begär därför stöd för att över huvud taget kunna klara sina problem.

Om jag ser på skogslänen som en totalitet och inte skiljer ut ett visst län – vi kan sedan återkomma till den diskussionen – vill jag säga att

utvecklingen har vänts, inte minst genom den starka satsning som sker uppe i Norrbotten. Då kommer vi till den fråga som också har ställts här: Skall vi säga att vi har nått ett gott stycke på vägen mot en regional balans, om vi lyckas bromsa eller vända utflyttningen ur länen? Man gör nu gällande att detta inte räcker utan att vi på något sätt måste ge garanti för att varje ort får behålla sitt befolkningstal. Jag vågar säga att det är en omöjlig uppgift, vem som än skall ta på sig den.

Jag hoppas att vi nu kommer att få bygga Stålverk 80 och att Stora Kopparbergs och NJA:s gemensamma utredningsbolag kan komma till resultatet att det är lämpligt att lägga ett valsverk i Gävle. Jag tror på detta. Men man kan då fråga om valsverket egentligen behöver ligga just i Gävle. Man kan t. ex. säga: Vi är överens om att det skall förläggas någonstans där uppe – varför inte i Ljusdal? Ja, ingen har i varje fall just nu förordat detta, och det är väl heller egentligen ingen som tror på den möjligheten. Vi får i alla fall en koncentration till ett län som verkligen behöver detta stöd. Självfallet påverkas då utvecklingen befolkningsmässigt, herr talman, så att det blir en ytterligare tillväxt i Gävleregionen eller i själva Gävle. Skall man bromsa det? Ingen av er vill det.

Man kanske kunde säga: Vill man inte förlägga valsverket till Gävle så må det vara hänt, och det har redan uppränt flera politiker som gärna skulle se att detta valsverk byggdes på någon annan plats. Men det är inte det man är ute efter nu. Vi får väl i stället göra som man har gjort i Norrbotten, där företagareföreningen, landstinget och NJA gjort en utredning för att undersöka vilka spridningseffekter man skulle kunna åstadkomma i samband med utbyggnaden av Stålverk 80 och kommit fram till att man skulle kunna stimulera till lokalisering av mellan 800 och 1 100 jobb i annan verkstadsindustri, dock inte i Luleå utan med spridning till det norrbottniska inlandet.

Jag har ännu inte tagit del av denna utredning. Jag har åberopat den i mitt svar utan att gå närmare in på den.

På herr Olssons i Järvsö fråga vill jag självfallet svara att vi bör undersöka vilka spridningseffekter man skulle kunna få med ett eventuellt valsverk i Gävle, med lokalisering till någon annan ort inom länet, något som jag hoppas och tror. Men jag vill erinra om, herr talman, att i avslutning till den mycket preliminära debatten omkring det här valsverket i Gävle har chefen för Stora Kopparberg sagt att tillkomsten av ett sådant valsverk i Gävle kommer att medföra något tusental jobb i den övriga delen av Bergslagens industrier eller eventuellt på någon annan ort. Det är klart att vi skall försöka ta vara på dessa spridningseffekter. Jag är den förste att medge att detta vore bra och att vi självfallet skall hjälpa till med det.

Men, herr talman, jag måste återvända till två frågeställningar.

Den ena gäller förutsättningarna för svensk industri att klara konkurrensen ute på världsmarknaden. Det är ändå där vi avsätter mer än 40 % av vår verkstadsindustris produkter. Det är med en effektiv och

*Om ökad spridning
av sysselsättningen i
Gävleborgs län*

slagkraftig industri som våra verkstadsprodukter skall konkurrera. För att vi skall klara konkurrensen måste vi vara beredda att bygga upp en effektiv egen verkstadsindustri, vars produktivitet måste ligga 15 å 20 % högre än hos motsvarande industrier i varje annat västerländskt land.

Ärade kammarledamöter! Det är ju detta som ligger bakom åtskilliga av de koncentrationstendenser inom vår industri som vi under en tid har upplevt. Å andra sidan tycker jag att vi har anledning att visa en del av våra stora företag vår uppskattning här. Det gäller t. ex. Volvo, som har 800 underleverantörer, placerade på 250 orter, och L M Ericsson som har spritt sin verksamhet till, tror jag, mer än 30 orter i landet. Man har verkligen gjort försök och ansträngningar för att sprida verksamheterna, trots stora transportkostnader osv. Man har ju på lokaliseringssorterna tillgång till arbetskraft, samhällsservice osv.

Vi får inrikta oss på att medverka i företagens strävanden att etablera sig på orter där vi behöver industri. Och framför allt bör vi försöka behålla en ort som t. ex. Ljusdal som ett centrum för social service, kultur och utbildning inom ett ganska betydande uppland. Jag är helt överens med er på den punkten, och jag hoppas att de ansträngningar som görs för att bygga ut ett industricentrum i Ljusdal så småningom skall ge resultat. På den punkten behöver vi inte på något sätt vara oeniga.

Jag vill också till herr Olsson i Järvsö säga att utvärdering av fusioner och försäljningar håller vi till en del redan på med. Ytterligare studier av detta slag är jag självfallet beredd att understödja.

Jag tycker nog, herr talman, att vi kan vara överens om att i den första målsättning som vi hade – att bromsa utflyttningen ur länet – är vi på väg att lyckas; vi har t. o. m. vänt strömmarna.

Den andra målsättningen – att om möjligt undvika en omflyttning inom länet – är jag inte lika säker om att vi kan klara. En viss omflyttning tror jag kommer att fortsätta. Det skulle ju f. ö. vara olyckligt om vi kom till resultatet att det vore möjligt att bygga ett valsverk i Gävle men att vi inte skulle kunna få arbetskraft dit. Om man säger: Eftersom vi inte fick det här valsverket förlagt långt ute i länet intresserar vi oss inte för det, så har man en alltför inskränkt uppfattning. Men jag upprepar att jag hoppas och tror att vi i anslutning till en sådan koncentration också skulle kunna få mindre enheter, lämpliga att placera ut på andra orter, och att vi skall anstränga oss i det avseendet. Detta menar jag får bli regionalpolitikens aktivare inriktning genom en uppsökande verksamhet, som jag tror att företagareföreningarna kan vara väl lämpade att delta i. Det försök som har gjorts uppe i Luleå är bra, och det bör kunna göras motsvarande försök nere i Gävleborgs län. Vi skall gärna medverka till detta.

Herr OLSSON i Järvsö (c):

Herr talman! Somt av det jag sade föll i god jord, men somt föll på hälleberget, om jag så får uttrycka mig.

*Om ökad spridning
av sysselsättningen i
Gävleborgs län*

Industriministern har sagt ett par gånger – och detta vill jag klara ut redan från början – att han nästan ifrågasätter, om vi är emot valsverket därför att vi vill komplettera sysselsättningen i övriga delar av länet och tar upp frågan om spridningseffekterna. Det är vi självklart inte. Vi får väl inte föra diskussionen på det sättet, att det kan anses föreligga någon tveksamhet om riktigheten i att lokalisera valsverket till Gävle eller att exempelvis människorna i Ljusdal skulle vilja påstå att verket bör läggas där. Sådant hör givetvis inte hemma i en saklig debatt. Det som vi har velat ta upp är önskemålet att förverkliga spridningseffekterna av det som nu planeras i Gävle.

Först dock detta att jag hävdar att industriministern – och regeringen – vill fortsätta den regionala koncentrationen. Detta påstående står jag fast vid. Slutsatserna bygger på vad jag yttrade i anledning av utvärderingen av Länsplanering 1974 om regional balans. Det finns många synpunkter att anlägga på denna fråga. Här skulle regeringen, om den verkligen vill göra någonting för de mindre kommunerna i Gävleborgs län och i många andra län anlägga en mer positiv syn på en regionalpolitik som ger mer åt de mindre orterna.

Det finns ytterligare ett uttalande som jag vill åberopa, nämligen att den utspridning av bebyggelsen som har skett de senare åren inte är acceptabel, eftersom den skulle medföra svårigheter att upprätthålla graden av yrkesverksamhet som önskas och svårigheter att ordna kommunikationer. Innebörden i uttalandet kanske kan tolkas på olika sätt, men jag tror det är utomordentligt allvarligt om man – som man faktiskt har gjort i vårt län – tar detta till intäkt för att nu skärpa villkoren för att få bygga utanför vissa tätorter. Skulle det vara så illa, då måste vi ju slå larm. Det finns ändå inga som nu bygger så glest att det fordras en särskild busslinje dit eller en särskild skola, utan de som möjligen vill bo i gles bebyggelse bygger givetvis intill små tätortsområden. Om det blir litet fler människor där blir det lättare att få kollektivtrafik, skolor och annan service. Det riktiga är att se till, att vi får en sådan ytterligare spridningseffekt. Vi kan t. ex. aldrig klara utbyggnaden i många orter där vi säger att vi skall ha 1 000 nya arbetstillfällen, om vi inte får bygga också utanför själva tätorterna. Det är uttalanden av detta slag som gör att man är litet oroad över regeringens planer när det gäller den regionala politiken och balansen i länen.

Till det som så att säga föll i god jord hör uppenbarligen förslaget om att företagarföreningen nu borde få resurser för att göra en samtidig utvärdering av spridningseffekterna där man ökar sysselsättningen, t. ex. med valsverket i Gävle. Märk väl att det inte enbart skulle röra sig om spridningseffekter som en följd av valsverket, utan man skulle också ta upp andra saker såsom möjligheter att öka underleveranser från andra stora företag. Det vore ju en angelägen uppgift att företagarföreningen, oberoende av den utredning som nu pågår, finge möjlighet att tillsätta en projektgrupp samtidigt och i samarbete med den som redan finns när det gäller valsverket samt i samarbete med andra företag. Uppgiften

Tisdagen den
3 februari 1976

*Om ökad spridning
av sysselsättningen i
Gävleborgs län*

skulle vara att innan man har bundit sig för vissa förläggningar få till stånd en spridningseffekt, som också skulle komma exempelvis Hälsingland till del.

Ett faktum är att Stora Kopparberg har sagt att man räknar med stora spridningseffekter i områdena kring Domnarvet och i övrigt i det länet, men på en fråga om utbyggnaden skulle kunna ge något till Hälsingland har jag fått svaret att det på nuvarande stadium inte finns möjligheter att förutsätta något sådant. Därför tror jag att det är angeläget att man nu ser till, att man får in ett resonemang om alternativa spridningseffekter på det här området. Jag hoppas att industriministern medverkar i det här hänseendet när frågan på ett eller annat sätt snart kommer upp.

Herr Nordgren tog upp en fråga om kraftverksutbyggnad i Ljusdal. Jag vill inte ta in detta i den här diskussionen. Herr Nordgren och jag kan diskutera den senare; den kommer ju upp eftersom motioner har väckts i det ärendet. Jag finner emellertid inte anledning att nu vika ut på den punkten, för det skulle kunna bli en lång debatt vid sidan om det egentliga ämnet.

Herr WESTBERG i Ljusdal (fp):

Herr talman! Bara några få ord! Industriministern säger att han inte kan garantera några befolkningstal, och det får man ju förstå. Men det måste ligga mycken makt uppå att följa befolkningsutvecklingen noga i de orter som lever farligt, där underlaget för servicen är i fara och där en ytterligare sänkning av befolkningstalet kan få mycket allvarliga konsekvenser.

Jag måste för min del understryka hur viktigt det är att man här är uppmärksam, ja, mycket skärpt, så att man i tid vidtar nödvändiga åtgärder och inte rätt vad det är upptäcker att tiden har gått en förbi och att man står där inför ett olösligt problem. Jag tror därför att det är oerhört viktigt att nu t. ex. snabbt satsa på Ljusdal. Ett industricentrum, som vi har talat och skrivit om så mycket, bör komma till stånd utan någon tidsutdräkt. Ett beslut som gör det möjligt att börja arbeta med det problemet tror jag vore utomordentligt värdefullt just nu.

Sedan är det helt självklart att vi mycket gärna vill ha valsverket till Gävleborg. Att vi är intresserade av att spridningseffekterna kan nå upp till Hälsingland är väl också ställt utom diskussion.

När det gäller utbyggnad av Ljusnan såsom en möjlighet vill jag bara påminna om att kommunen en gång har tagit ställning till den frågan. Man vill inte offra de värden som där finns utan hoppas och tror att vi skall kunna lösa sysselsättningsproblemen utan att avkräva Ljusdalsbygden de offer, som det skulle bli fråga om vid en sådan utbyggnad.

Slutligen, herr talman, vill jag med stor tacksamhet notera den förståelse för våra problem som industriministern gav uttryck för. Han sade sig väl känna till läget i norra Hälsingland och i Ljusdalsområdet, och han är tydligen beredd att sätta in sin kraft för att lösa problemen. Det vill jag notera med tillfredsställelse.

Herr industriministern JOHANSSON:

Herr talman! Det här med vattenkraftsutbyggnad skall jag i dag inte diskutera. Jag tror att de tre herrarna från de borgerliga partierna får försöka klara ut det själva sinsemellan. Man kan uppenbarligen ha delade meningar om det.

Jag skulle egentligen bara vilja säga att vi har haft en promemoria om hur man lokalt skall kunna övervaka fusionerna och försäljningarna. Jag tror att det inte minst är de anställda och kommunala företrädare som har möjligheter att bedöma vad en fusion eller en försäljning kommer att innebära för en kommun – för sysselsättningen, för servicen, för regionens utveckling över huvud taget. Det är de som i god tid före ett beslut skall ges tillfälle att komma in i dessa diskussioner.

Om vi nu andas något av ömsesidig förståelse för dessa problem, så tror jag att ni också bör kunna förstå oss när myndigheterna ställs inför akuta problem av typ Lövånger. Vi kan anstränga oss och söka få kontakt med företag, vi kan diskutera och fråga om de inte skulle kunna lokalisera sig på en behövande ort i allmänhet. Vi kan försöka rikta deras uppmärksamhet på möjligheterna. Så får vi problem av arten Sonab med nödvändigheten av att klara någonting uppe i Lövånger, eller problem som i Adak, Malå kommun, där gruvan läggs ned om ett par år, varigenom arbetsmöjligheterna tas bort för ett par hundra människor. Där måste vi ha en ersättningsindustri.

Jag menar inte att detta betyder att man inte kan förvänta sig någonting på de orter som ni talar för. Men jag tror att vi också ibland behövd sätta oss ned och fundera över vad vi har för möjligheter. Vi måste i mycket hög grad lita till att de företag och de företagare vi har i landet kan påverkas också i sina lokaliseringsval. Det är med det stöd, den hjälp till självhjälp, som vi är beredda att ge – och som jag förmenar att vi ger till de mindre och medelstora företagen – som vi skall kunna påverka dem också till etableringar som från samhällets synpunkt är utomordentligt angelägna.

Personligen fäster jag allra största vikt vid den målsättning som ligger i den kommunindelning vi beslutade om i början av 1960-talet och som innebar att kommunerna skall byggas upp på näringsgeografiskt sammanhängande områden. Vi var då också överens om att vi i dessa näringsgeografiskt sammanhängande områden har behov av ett differentierat näringsliv. Det är en förutsättning för dessa kommuners möjligheter att svara mot medborgarnas önskemål och anspråk, och det är en gemensam uppgift som vi får försöka klara.

Herr OLSSON i Järvsö (c):

Herr talman! Jag skall inte säga mycket till, men det finns efter det senaste inlägget ändå anledning att påminna om den kommunsammanslagning som skett och som haft till syfte att bygga upp näringsgeografiska områden som skulle kunna ligga till grund för sysselsättningen. De tio kommuner inom Gävleborgs län som jag hänvisat till är just sådana

kommuner som det här gäller. Jag har inte talat för att varje liten by skall ha ett stålverk eller någonting i den stilen, men jag har talat för att exempelvis Ljusdal, Ockelbo eller Nordanstig har sådana uppgifter att fylla när det gäller servicen för de människor som vill bo där att vi måste se till att befolkningen i dessa områden får arbete och att befolkningen blir tillräcklig för erforderlig service.

Industriministern sade: Vi kan inte lova att varje ort får behålla sitt befolkningstal. Nej, givetvis inte. Men det går inte att driva en politik som i stort sett innebär att människorna skall koncentreras till primära centra. Det är där vi har delade meningar, och jag hoppas att denna diskussion i någon mån kan medverka till ett omtänkande. De kommuner som nu finns i länet bör alla få resurser för att kunna hålla sina befolkningstal.

Vi skall ha stora industrier – det är alldeles självklart – av typ Volvo och Stora Kopparberg. Men vi måste jämsides med det jobba för att få en större andel mindre företag.

Då ställdes frågan: Vad är bakgrunden till fusionerna? Jo, orsaken är ofta brist på kapital. Och varför är det brist på kapital i de mindre företagen? Jo, det är ofta så att förutsättningarna är otillräckliga. Företagen tvingas helt enkelt in i en fusion. Sedan är det enkelt att säga: Det är ju företagen själva som väljer fusionering.

Volvo kan vi hämta två bra exempel från. Det första är den enormt fina underleverantörssysselsättning som Volvo ger. Detta är ju en av de vägar som vi anvisar för att ge spridningseffekter.

Det andra exemplet gäller Volvos inträde på fritidsmarknaden under förespeglning att det finns ett samband mellan fritidsprodukter och bilar. Då måste man alltså köpa in företag på fritidsmarknaden, men det tycker jag går för långt. Erfarenheten hittills har också visat att det inte var lyckat. Det är ett exempel på att man kan motivera sammanslagningar med argument som egentligen är väldigt dåliga.

Jag tror att en konkurrens är bättre i många fall – eljest kan man ha ett öppet samarbete. Det är angeläget att detta blivit sagt just med hänsyn till att industriministern hävdade att vid många fusioner är det företagen själva som bestämmer.

Den budget som vi går att behandla i riksdagen är också i viss mån inriktad på stora företag, och vad vi önskar göra är att förstärka den del som möjligen skulle stimulera de mindre företagen. Jag vill därför sluta med att uttala en förhoppning om att några av de många förslag som vi kommer att väcka och ta upp till behandling i riksdagen skall leda till resultat med syfte att få en jämnare balans i de olika länen.

Herr industriministern JOHANSSON:

Herr talman! Jag skulle nog vara rätt försiktig med att fälla ett mera slutgiltigt omdöme om vad som kommer att hända med Volvos fritidssektor. Att man – vilket är utgångspunkten – för själva bilförsäljningen har en organisation, som marknadsföringsmässigt omspannar

praktiskt taget hela världen och som parallellt med bilförsäljningen kan ta upp också försäljningen av produkter från fritidssektorn, är något som torde ha en inneboende förmåga att så småningom kunna ge resultat. Men det får vi väl, som sagt, så småningom se.

Beträffande kapitaltillförseln till de mindre och medelstora företagen erinrar jag om att under de senaste fyra fem åren har vi byggt upp ett flertal kreditinstitutioner som i huvudsak har till syfte att förmedla kapital till sådana företag. I fjol var kapitalöverföringen ungefär 1 miljard.

Herr OLSSON i Järvsö (c):

Herr talman! Jag har heller inte gjort någon slutgiltig bedömning av Volvos inbrott på fritidssektorn. Men jag underkänner motivet att bara för att bilarna används på fritiden skall man också inom samma företag producera de andra grejor som behövs inom fritidssektorn. Ett sådant resonemang håller inte, och jag menar att det är bättre med en öppen konkurrens – gärna med samarbete när det gäller marknadsföring och sådant.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 6 Föredrogs och hänvisades

Proposition

1975/76:89 till utbildningsutskottet

§ 7 Föredrogs och hänvisades

Redogörelse

1975/76:8 till finansutskottet

§ 8 Föredrogs och hänvisades

Motioner

1975/76:2162–2166 till socialutskottet

§ 9 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningarna

1975/76:99 och 100.

§ 10 Anmäldes och bordlades

Redogörelser

1975/76:7 Fullmäktiges i riksbanken förvaltningsberättelse för år 1975

1975/76:9 Riksdagens förvaltningsstyrelsens redogörelse för 1975 års verksamhet

Tisdagen den
3 februari 1976

Anmäldes och bordlades följande interpellationer som ingivits till kammarkansliet

Anmälan av
interpellationer

den 3 februari

1975/76:101 av herr *Fågelsbo* (c) till herr industriministern om fördelningen på återdistributörer av ökade kostnader för elproduktion:

Principerna för upprättande av kontrakt mellan råkraftsföretag och återdistributörer har betydelse för utvecklingen på kraftområdet. Statens vattenfallsverk har uppenbarligen tillämpat skilda principer vid kontraktsskrivning för olika återdistributörer. Jag har ett intryck av att villkoren för kontrakten varit annorlunda där konkurrens förelegat eller där utbyggnad av fjärrvärme möjliggjort för återdistributörer att bygga ut egen elproduktion med s. k. mottrycksanläggningar än i de fall där återdistributörer ej haft dessa möjligheter.

Med de kraftiga kostnadsstegringarna för kraftproduktionen följer också ökningarna i råkraftspriset. I samband med att statens vattenfallsverk har kompenserat sig för kostnadsökningarna har stora skillnader uppstått mellan olika återdistributörer – trots att de haft likartade kraftinköp. Det är främst kontraktstidens längd som har gjort att vissa återdistributörer tvingats bära oproportionerligt stora andelar av prisökningarna.

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om kammarens medgivande att till herr industriministern få ställa följande fråga:

Efter vilka riktlinjer anser statsrådet att höjda produktionskostnader skall fördelas mellan olika återdistributörer på elkraftområdet?

1975/76:102 av herr *Gustafsson* i Säffle (c) till herr försvarsministern om åtgärder mot stöld av vapen i militära förråd:

Under senare tid har de grova våldsbrotten ökat på ett oroväckande sätt. Nästan dagligen tillkännager tidningar och massmedia händelser som man för några år sedan inte trodde kunde inträffa i vårt land. Människor dödas på allmänna platser, på fritiden, på väg till sitt arbete. Rädslan och osäkerheten griper omkring sig. Ingen känner sig riktigt säker någonstans. Vid dessa våldsbrott används ofta skjutvapen som härrör från militära vapenförråd. Även om reglerna för förvaringen av militära vapen är rigorösa finns det tydligen vissa möjligheter att komma över handeldvapen. Det måste sättas stopp för detta.

Med hänvisning till det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att ställa följande fråga till herr försvarsministern:

Vilka åtgärder är försvarsministern beredd vidta för att i möjligaste mån sätta stopp för att skjutvapen stjäls från de militära förråden?

§ 12 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställts

den 2 februari

1975/76:209 av fröken *Eliasson* (c) till herr kommunministern om tillståndstvånget för gatumusicerande:

När kan något resultat väntas av det översynsarbete riksdagen begärt i syfte att lätta på tillståndstvånget för gatumusicerande?

den 3 februari

1975/76:210 av herr *Olsson* i Edane (s) till herr socialministern om rätt till sjukpenning på grund av inkomst i form av vårdbidrag:

Vårdbidraget är på samma sätt som utbildningsbidragen vid arbetsmarknadsutbildning skattepliktig inkomst och ATP-grundande men inte sjukpenninggrundande.

Med anledning av detta vill jag fråga om herr socialministern vill medverka till att vårdbidraget blir sjukpenninggrundande enligt lagen om allmän försäkring.

§ 13 Kammaren åtskildes kl. 16.46.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert

Nr 58

Tisdagen den
3 februari 1976

*Meddelande
om frågor*